

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 10 februari 2025	Referentie	: 25/ICEA/02960	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie Universiteit van Amsterdam - Consultatieformulier uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. toekomstbestendig zijn;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<p>Eigen invulling van de les en leerdoelen bevordert het nadenken over de wijze waarop de leeruitkomsten worden bereikt en voorkomt mogelijk het huidige sjabloondenken (exclusieve focus op behalen aantal erts per eindterm).</p> <p>Het opstellen van leeruitkomsten als basis voor de eindtermen voor de accountantsopleiding die zowel specifiek, meetbaar als relevant zijn, is een uitdagend proces. Bovendien kan de interpretatie van deze uitkomsten – en dus daarvan afgeleide eindtermen –</p>

variëren, wat verwarring en inconsistenties kan veroorzaken.

(NB paragraaf 3.1 Consultatiedocument).

Wij zijn voorstander van het vereenvoudigen van de opleidingsstructuur. Wel waarschuwen wij voor niveauverlaging als gevolg van het introduceren van leeruitkomsten die los staan van de inhoud, studieomvang, belasting, duur. Eindtermen worden vervolgens vanuit deze leeruitkomsten beschreven. De vraag is welke eisen aan de eindtermen worden gekoppeld en wat een voldoende hoog abstractieniveau behelst. Wij vinden het van belang dat de CEA op een voldoende abstract niveau eindtermen vaststelt, zodat deze niet te beperkend zijn, maar wel een voldoende hoog eindniveau borgen.

Het is lastig een oordeel te vellen over de insteek vanuit leeruitkomsten voordat het beroepsprofiel is vastgesteld. Ondanks dat nog onbekend is hoe het nieuwe beroepsprofiel eruitziet, pleiten wij voor de volgende benadering: eerst een opleiding tot basis-assurance provider/basis accountant (met meer generieke leeruitkomsten) en dan naar specialisatie toe (met eigen leeruitkomsten vergelijkbaar met de medische wereld). Dat voorkomt stapelen en dan kunnen specialisaties worden ontwikkeld. Eerste generalist, dan specialist. Dat zal de studiedruk ook verminderen.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);3. aansluiten op de diverse werkpraktijk;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<p>Een meer thematische insteek kan leiden tot een betere aansluiting en begrip van theorie bij de toepassing tijdens werkzaamheden in de praktijk. Wij zijn wel van mening dat niet alle stof in de vorm van een thema kan worden onderwezen. Ook moet thematisch onderwijs geen doel op zich zijn, maar een mogelijkheid om beter en leuker onderwijs te verzorgen.</p> <p>Mogelijk kunnen sommige leeruitkomsten als nadere specialisatie of permanente educatie worden gekenmerkt, om ongewenst stapelen te voorkomen.</p> <p>Voor de vakken in de initiële opleidingsfase (BAMA) ligt een thematische benadering niet voor de hand. Eerdere "thematisering" kan mogelijk ook de brede instroom</p>

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

(onderdeel 5) belemmeren. Daarbij komt dat niet alle stof thematisch kan worden overgedragen. Een logisch onderscheid tussen thematisch en vakgericht is daarom noodzakelijk.

Voorbeelden van (vakoverschrijdende) thema's post-initieel:

- De risicogerichte controleaanpak, Interne beheersing en - controlesystemen
- Fraude, corruptie en witwassen
- IT / AI
- Ethiek en gedrag
- Corporate Governance

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">3. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. het leereffect voor studenten optimaal is;2. dubbelingen voorkomen worden;3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<p>Wij zijn voorstander van een meer geïntegreerde benadering van het onderwijs (het betrekken van de praktijk in de theoretische opleiding) maar vooralsnog – en binnen de huidige kaders – vanuit de opzet van de onderwijsprogramma's en het behalen van de leerdoelen (de wijze waarop je de les/leerdoelen bereikt).</p> <p>De huidige scheiding tussen een theoretische opleiding (met een uitleg over de praktische uitvoering daarvan) en de wijze waarop dit in de praktijk moet worden toegepast, blijft echter zinvol. Te veel overlap en herhaling moet vanzelfsprekend worden voorkomen,</p>

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

maar een vorm van herhaling is didactisch verantwoord (concentrische opbouw).

Door praktijk verdergaand in het postinitiële deel van de opleiding (deeltijdstudenten) te betrekken wordt de overdracht van kennis bevordert, kan eventuele ongewenste overlap worden voorkomen en wordt de samenhang tussen theorieopleiding en praktijk versterkt.

Wij zien belemmeringen hoe accountantsorganisaties en opleidingen op grote schaal kunnen komen tot ver(der)gaande integratie van het opleidingstraject. Vanwege onderlinge verschillen (op het niveau van kantoren, opleidingstraject en individuele studenten) is nader onderzoek en afstemming noodzakelijk. Het instellen van een centrale "regievoerder" lijkt ons daartoe inderdaad wenselijk. Vanuit onze opleiding zien we onvoldoende ruimte en doorzettingsmacht om de regie op de praktijkopleiding zelf te kunnen voeren. Wij zien wel een belangrijke rol van de universiteiten om input te geven op de inhoud van de accountantsopleiding.

Wij zijn van mening dat een student de postinitiële opleiding tot registeraccountant in 3 jaar zou moeten kunnen voldoen, om de studeerbaarheid te vergroten. In de huidige praktijk zien we dat studenten pas in een latere fase met de praktijkopleiding beginnen, omdat de praktijkervaring nog achterloopt bij de theoretische kennis. Dit 'fase verschil' zien wij als een belemmering die zou moeten worden opgelost, mocht er tot een meer geïntegreerde aanpak worden overgegaan.

Mocht in de toekomst verdergaande integratie volgen, dan dienen (wettelijke) verantwoordelijkheden theoretische opleiding respectievelijk stagebureaus enerzijds en RPO en CEA anderzijds te worden heroverwogen. (Zie rapportage Experts / Kwartiermakers). Tot dat moment adviseren wij de eindtermen voor theoretische- resp. praktijk afzonderlijk

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

te presenteren, hetgeen de integratie in het onderwijs niet hoeft te belemmeren.
Tot slot merken wij op dat verdergaande integratie tussen theorie en praktijk niet ten koste mag gaan van de onafhankelijke en "veilige" omgeving die de theorie-opleiding biedt en door studenten wordt gewaardeerd.

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt. <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als het

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none">2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoord	<p>Zowel kwantitatieve als kwalitatieve normen horen thuis in de eindtermen. Het biedt houvast aan de sturing op prioriteiten en welk beheersingsniveau behaald moet worden. Dat loslaten kan leiden tot te grote verschillen per opleiding terwijl de norm voor een beginnend praktijkbeoefenaar gelijk moet zijn.</p> <p>Het argument dat dit belemmerend werkt voor actualiseren delen wij niet. Binnen de normen kan er prima (denk aan thema's/actualiteiten) actualisering plaatsvinden.</p> <p>Wij zijn van mening dat normering wenselijk is op het beheersingsniveau en op (het equivalent van) ECTS. Wat betreft studielast/studie-uren zijn wij van mening dat dit deels los kan worden gelaten (of bijv. een range toe te passen) mits het beheersingsniveau goed wordt getoetst en bewaakt.</p> <p>Voor het initieel deel om praktische redenen aan te sluiten op de bestaande normering, studielast, studieduur en beheersingsniveau van vakken in de BAMA. Voor het postinitieel deel (de thema's en/of vakken) studielast en beheersingsniveau.</p> <p>Wij adviseren te streven om de huidige "common body of knowledge", waar nodig aangepast, te hanteren als instroomeis voor de post-initiële opleiding.</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	Zie hierboven	
	Overwegingen die de CEA moet meenemen: Het (geheel) wegnemen van de norm (beheersingsniveau, ECTS) uit de eindtermen zal leiden tot een minder duidelijk framework voor de beoordeling van de opleidingen. De CEA is de instelling die deze norm opstelt en daar een kwantitatieve en kwalitatieve indicatie van geeft. Dat overlaten aan de NBA en de RPO is ongewenst; de norm wordt mogelijk vager en kan daarmee aan erosie onderhevig zijn. Dat is ongewenst.	
	Mogelijkheden	Uw overwegingen:
	Studielast theoretische opleiding: <ul style="list-style-type: none">• Geen normering voor de studielast,• Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase.	<p>Geen normering is ongewenst (zie bovenstaand)</p> <p>Enkel een minimum ECTS norm voor de post-initiële fase voor <u>de gehele opleiding</u> is aantrekkelijk, maar vereist voor alle opleidingen een gelijke invulling van de post-initiële fase. Voorkeur voor (een range van) ECTS <u>per vakgebied</u> resp. thema's zie eerder).</p> <p>NB. Het is niet te verwachten dat de BAMA overgaat op een themagerichte structuur en studielast en beheersingsniveau gaat wijzigen. De gedeelde</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

		verantwoordelijkheid van CEA en NVAO voor de kwaliteit maakt de splitsing tussen initieel en post-initieel niet eenvoudig(er). Zie rapportage Kwartiermakers / Experts.
	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden;• Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding;• Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden.	<p>- Urennorm kan losgelaten worden, mits de te behalen norm op gewenst beheersingsniveau in eindtermen wel duidelijk blijven en getoetst worden. Wij vinden het toetsen van eindtermen van een veel groter belang, dan een toetsing van een urencriterium.</p> <p>- Oneens. Eventueel bandbreedte hanteren.</p> <p>- Kwalitatieve norm ligt niet voor de hand als het gaat om studieduur resp last.</p>
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in</p>	<p>Eens. Alleen te behalen beheersingsniveau duiden. Waar dit niveau wordt behaald (initieel of postinitieel) is niet relevant.</p> <p>Van belang is het toetsingskader. Om aan te</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

aansluiting op het beroepsprofiel.

tonen dat studenten voldoen aan kwalitatieve normen is de aard, diepgang en omvang van zowel summatieve als formatieve toetsing belangrijk. Zoals eerder gesteld is – ondanks de rigiditeit die dit voor onderwijsprogramma's kan hebben - het voor het maatschappelijk aanzien van het beroep wenselijk, een vorm van landelijke uniforme toetsing op eindtermen in te stellen waarbij zowel mondeling als schriftelijk wordt getoetst.

Eens om per oriëntatie toelatingseisen te formuleren in aansluiting op het beroepsprofiel. Een en ander afhankelijk van de mate van (toekomstige) integratie van de theoretisch en praktisch deel van de opleiding

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoord	Wij onderschrijven de voordelen van het vastleggen van een minimum set aan competenties die benodigd zijn om te starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding.

Dit geeft duidelijkheid en richting aan de vereisten die daarbij gesteld worden.

Deze benadering strookt met de behoefte aan zowel meer thematisch onderwijs als het streven naar meer integratie tussen theorie en praktijk in de post-initiële fase.

Uitdagingen zijn de volgende:

- a. Op welke wijze toets je als opleiding in hoeverre de student voldoende geëquipeerd is om (of aanvullende ondersteuning nodig heeft) deel te nemen aan de postinitiele fase. Of alleen een competentie gesprek voldoende is valt te betwijfelen. Bij twijfel moet duidelijker en expliciet getoetst worden.
- b. Het vraagt een uitgebreidere administratieve afhandeling bij de opleidingen: veel studenten met ieder hun eigen persoonlijke pad.
- c. Het zet de deur open voor shoppen door studenten: de opleiding die de minste eisen stelt of de toetsing minder zwaar insteekt zal mogelijk populair worden. Dat zou zich kunnen vertalen in een erosie van de kwaliteit van de afgestudeerden op termijn. Wij geven in overweging om te werken met een standaard entreetoets voor studenten, met een afwijkende vooropleiding, die voor alle opleidingen gelijk is. Dan wordt het toetsbaar, uniform en studenten zullen vanuit een serieuze grondhouding aan de opleiding beginnen.

Suggesties om de instroom te vergroten:

- a. NBA, kantoren, opleidingen moeten – nadat het traject duidelijk is geworden - uitdragen dat er aantrekkelijke mogelijkheden zijn om vanuit een ander studie de opleiding te volgen.
- b. Daarbij is van belang dat het pad dat dient te worden gevolgd helder is met een indicatie van

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

de duur. Indicatieve profielen zouden kunnen worden gedeeld (of voorbeelden).

- c. Na totstandkoming van de nieuwe eindtermen moeten indicatieve profielen worden ontwikkeld voor zoveel mogelijk potentiële "brede" instromers zoals masterstudenten finance, IT, beta- studenten, geesteswetenschappers enz.
- d. Een (beter) alternatief is om diversiteit in opleidingstrajecten juist als centrale veronderstelling te nemen bij het ontwerpen van de opleiding.